

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ХАРКІВСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені Г. С. СКОВОРОДИ

***ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ЕКОНОМІКИ ХХІ СТОЛІТТЯ
ОЧИМА МОЛОДІ***

МАТЕРІАЛИ

***III Міжвузівської студентської наукової
конференції***

21 травня 2019 року

Харків 2019

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

Прокопенко І. Ф.	– ректор ХНПУ імені Г.С.Сковороди, академік НАПН України, доктор педагогічних наук, професор
Радченко Л. П.	– професор кафедри економічної теорії, фінансів і обліку ХНПУ імені Г.С.Сковороди, кандидат економічних наук, доцент
Сідельнікова І. В.	– професор кафедри економічної теорії, фінансів і обліку ХНПУ імені Г.С.Сковороди, кандидат економічних наук, доцент
Шиловцева Н. В.	– професор кафедри економічної теорії, фінансів і обліку ХНПУ імені Г.С.Сковороди, кандидат економічних наук, доцент
Мельникова О. В.	– доцент кафедри економічної теорії, фінансів і обліку ХНПУ імені Г.С.Сковороди, кандидат педагогічних наук, доцент
Поклоняєва О. В.	– член Співки студентів та молоді юридичного факультету Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди, студентка 4 курсу

Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди (протокол №3 від 17.04.2019 р.)

Тенденції та перспективи розвитку економіки ХХІ століття очима молоді: матеріали ІІІ Міжвузівської студентської наукової конференції (21 травня 2019 р., м. Харків). – Харків: ХНПУ, 2019. – 139 с.

У збірці представлено матеріали ІІІ Міжвузівської студентської наукової конференції, присвяченої Дню науки. Дослідження учасників конференції розкривають актуальні проблеми економічної теорії. Розглядаються питання формування сучасної національної економіки, процеси інноваційного розвитку на мікро- та макрорівнях, проблеми оптимізації фінансово-господарської діяльності суб'єктів підприємництва, теоретичні та практичні аспекти розвитку менеджменту та маркетингу в Україні.

Матеріали подано в авторській редакції. Відповідальність за зміст та орфографію матеріалів несуть автори та їх наукові керівники.

СУЧАСНА МЕТОДОЛОГІЯ АНАЛІТИЧНОЇ СТАТИСТИКИ У МАЛОМУ ТА СЕРЕДНЬОМУ БІЗНЕСІ

Впровадження елементів планування й проектного управління за цілями і результатами діяльності в сфері державної підтримки розвитку малого та середнього підприємництва (далі МСП або МСБ) передбачає розробку комплексної системи вимірюваних показників, що характеризують стан і розвиток МСБ в Україні, а також ефективність і результативність діяльності уповноважених органів виконавчої влади в сфері підтримки малого бізнесу.

Держстат та регіональні управління статистики публікують щорічну об'єктивну статистику МСП. Відповідно до Календаря оприлюднення статистичної інформації Держстат щорічно у червні оприлюднює попередні дані щодо основних структурних показників діяльності підприємств за їхніми розмірами за попередній рік. Зокрема, спочатку публікується обмежений набір даних у розділі «Статистична інформація» із розподілом за видами економічної діяльності та розміром підприємства, а саме: кількість підприємств; обсяг реалізованої продукції; кількість зайнятих та найманих працівників; витрати на персонал та оплату праці; фінансові результати підприємств [1]. Ці показники доступні за видами економічної діяльності на рівні розділів КВЕД (2 знаки). Також базові показники (кількість, обсяг реалізації та кількість працівників) доступні з розподілом за іншими критеріями розміру (такі як кількість працівників та обсяг реалізації) та за секціями КВЕД. Це дозволяє робити коректніші порівняння даних щодо МСП Євростату (де розподіл іде за кількістю працівників). Остаточні дані щодо основних структурних показників діяльності підприємств за їхніми розмірами Держстат публікує в жовтні.

Зміни до законодавства, що гармонізують визначення МСП із визначенням ЄС, підвищили б якість статистики МСП та дозволили б краще оцінити діяльність середніх підприємств. Як перший крок варто публікувати більше показників діяльності підприємств із розподілом лише за кількістю працівників. Міжнародна статистика діяльності підприємств, зокрема бази даних Євростату та ОЕСР, подають дані саме за таким розподілом, і тому міжнародні порівняння ролі МСП в економіці можливі лише за такими даними.

Для оцінки конкурентоспроможності МСП важливими є також дані щодо їхньої інноваційної діяльності. З 2009 року Держстат почав проводити "Обстеження інноваційної діяльності в економіці України" (основане на міжнародній методології), яке дозволило раз на два роки оприлюднювати дані щодо інноваційної діяльності МСП. Водночас, бракує більш регулярної (щорічної) інформації щодо інноваційної діяльності підприємств відповідно до їхнього розміру [2].

Як джерело більш оперативних даних про стан МСП, ніж щорічна звітність, Держстат може використати статистичне спостереження "Стан ділової активності підприємств", яке проводиться щокварталу. Оперативні (квартальні або місячні) дані про реєстрацію нових підприємств за видами економічної діяльності – це теж джерело даних про динаміку формування МСП, що може бути доступне швидше за річну звітність.

З 1 червня 2017 року набули чинності зміни до Правил організації статистичної звітності, що подається до НБУ. Відповідно до змін дані про обсяг виданих кредитів за місяць, про залишки непогашених кредитів, відсоткові ставки за новими кредитами та усіма непогашеними кредитами збирають не лише за строком, валютою, видом економічної діяльності, інституційним сектором економіки, але й за розміром підприємств (дані про залишки кредитів також розподіляються за забезпеченням кредиту та простроченням /непростроченням платежів за кредитом).

Поки НБУ не почне оприлюднювати кількісні дані про кредитування банків, картина

доступу МСП до фінансування буде залишатись дуже фрагментарною. Тому після підтвердження якості нових даних щодо МСП Національному банку України варто якнайшвидше почати публікувати отримані дані з деталізацією не меншою, ніж у наявній таблиці «Кредити, надані нефінансовим корпораціям, за видами економічної діяльності, видами валют і строками погашення» із доданням розподілу за розміром підприємства.

Центральні органи влади не оприлюднюють регулярно інформацію щодо МСП, проте низка міністерств та відомств збирає адміністративні дані про діяльність підприємств. Вони могли б їх агрегувати та оприлюднювати за допомогою даних Держстату про розмір підприємства. Звичайно, такий розподіл не завжди буде корисним, але можливість такого обміну даними між міністерствами та Держстатом варто розглянути.

Регулярний моніторинг та оцінка стану ділового середовища є невід'ємною складовою процесу розробки та впровадження заходів політики сприяння розвитку МСП в Україні. При цьому вибіркові репрезентативні обстеження МСП, наприклад, опитування ділових настроїв, опитування ділової думки МСП, повинні доповнювати статистичні та адміністративні дані інформацією про оцінки ділового середовища бізнесом та про очікування МСП, що дає можливість спрогнозувати економічні тенденції та визначити пріоритетні кроки політики з розвитку МСП на державному та місцевому рівнях.

Для оцінювання якості ділового середовища Програма USAID «Лідерство в економічному врядуванні» розробила спеціальний національний інструмент – «Щорічна оцінка ділового клімату в Україні» (Annual Business Climate Assessment, ABCA). Цей інструмент є системою заходів зі збору, узагальнення та аналізу інформації для виявлення перешкод у розвитку МСП в Україні, кількісного визначення вартості дотримання регуляторних вимог сектором МСП та визначення пріоритетних економічних, правових та регуляторних вимог сектором МСП. Результатом використання цього інструменту є великий масив даних, що також дозволяють визначати пріоритетні економічні, правові та регуляторні заходи, необхідні для поліпшення середовища ведення бізнесу в Україні.

Поділяючи думки О. Якушевої [3] та інших дослідників з даної проблематики, використання методу кластерного аналізу у формуванні чітких програм економічного розвитку МСБ зараз недооцінене. В економічних дослідженнях методи кластерного аналізу використовуються як ефективний інструментарій для: визначення пріоритетних напрямів розвитку регіонів; прогнозування соціально-економічних явищ; вибору розробки певних стратегій; типологізації інвестиційного потенціалу регіонів; сегментації ринку; аналізу розвитку підприємницького сектору економіки; аналізу фінансово-економічного стану підприємств тощо. Кластеризація дає змогу визначити спочатку стан економічного розвитку регіонів, а потім відповідно до знайдених результатів споживання населення, провести аналіз стану МСБ у регіонах країни, що дає змогу визначити регіони інсайдери та аутсайдери.

Таким чином, аналізуючи сучасну методологічну базу з дослідження стану та розвитку МСБ в Україні виявлено її несистемний характер та невідповідності. За даними Держстатслужби упродовж 2017-2018 років планувалося доповнити перелік показників по середніх і малих підприємствах новими статистичними показниками, зокрема: коефіцієнтом новостворених підприємств; коефіцієнтом закриття підприємств; коефіцієнтом плинності підприємств; а також показниками, що характеризують експортну діяльність МСП. Однак, ці дані не відображаються на офіційному сайті Державного комітету статистики, а тому якісний аналіз стану та прогнозування розвитку МСП в Україні, як важливого чинника економічного зростання, у повною мірою досі неможливий.

Список використаних джерел:

1. Держкомстат. Національні показники [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 07.02.2019).
2. Лагно В.Т. Шляхи розвитку малого підприємництва в Україні в контексті транскордонної та прикордонної торгівлі / В.Т. Лагно // Менеджер. – 2014. – № 1. – С. 105–108.
3. Якушева О.В. Економічний розвиток і підтримка малого та середнього бізнесу на регіональному рівні: дис. на здоб. наук. ступ. канд. екон. наук. - Черкаси, 2017. – 288с., С.71.